

Nr 124.

Av herr **Andersson** i Knäppinge m. fl., om anslag till inrättande inom södra Kalmar län av en filial utaf Sveriges utsädesförening.

Den genomgripande betydelse för vårt jordbruks framgång det arbete är, som Sveriges utsädesförening under sin 30-åriga verksamhet utfört, behöver här endast belysas med en erinran om det stora intresse, varmed de svenska jordbrukarna omfattat densamma.

Allt mer har var och en insett den betydelse ett fullgott och lämpligt utsäde har för höjandet av avkastningen. Med de nya sorter, som tid efter annan framkommit av exempelvis våra sädesslag, har det som bekant blivit möjligt att även under eljes ganska ogynnsamma förhållanden avvinna jorden allt större skördar, och vår gränsen för avkastningen av våra kulturväxter ligger kända vi ej.

För att kunna uppdraga sorter, som passa för de skilda orterna av vårt vidsträckta och i klimatologiskt avseende så olikartade land, har Sveriges utsädesförening, tack vare riksdagens i större och större utsträckning därför lämnade stöd, kunnat anlägga fasta försöksstationer eller s. k. filialer å ej mindre än sju olika platser inom landet, å vilka var för sig en nog så omfattande försöksverksamhet bedrivs. Nämda verksamhet avser att just för den ort, där filialen förlagts, uppdraga stammar av våra kulturväxter, som för densamma är bäst passande.

Förutom dessa till det svenska växtförädlingsarbetet ställda sju filialer, fördelade med tre grenstationer i Norrland, två i Svealand samt en i vardera av det övre Götalands två förnämsta produktionsorter, saknas det dock en sådan filial för det torra sydöstra kustlandet med Öland och Gottland.

Att behovet av en filial även inom denna del av landet är tydligt, framgår av utsädesföreningens styrelse härom i hoföljande bilaga gjorda utredning, till vilken vi bedja få hänvisa (bilaga 1). Denna utredning har kommit till på grund av motion till Kalmar läns södra hushållningssällskap, vilken föranledde att sällskapet den 20 sistlidne december beslöt att hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och statsbidrag för att få en dylik filial förlagd i länet. Som emellertid hoföljande yttrande från utsädesföreningens styrelse är lika fullständigt, som de, vilka på åläggande av kungl. lantbruksstyrelsen av föreningen förut ingivits på av respektive hushållningssällskap begärda utredningar beträffande de redan arbetande filialerna, torde en ytterligare utredning i frågan vara öfverflödigt och tidsödande. På grund av sakens synnerliga vikt, såsom ett led i strävande för ökandet av produktionen i vårt land, bör frågan icke i onödan undanskjutas för någon viss tid, när den kan lösas vid innevarande riksdag. Ostridigt är att en utsädesförädling direkt inriktad på speciellt lokala förhållanden måste inom dessa områden i hög grad vara ägnad att höja skördeavkastningen, kvantitativt och kvalitativt.

Någon bestämd plats för filialens förläggning jämte garanti för tillhandahållande av nödig försöksjord och arbetslokaler med lada och loge är ej av hushållningssällskapet bestämd, men det kan med full visshet förutsägas att därom drager hushållningssällskapet försorg, om riksdagen lämnar nödigt anslag för uppsättningen och den årliga driften. Att anskaffa plats för filialen möter icke svårighet, antingen hos enskild mot årligt hyresbidrag eller bäst å någon av kronoegendomarna. Folkhögskolan å Skogsby, vartill finnes jordbruk, har länge önskat en sådan anläggning.

Kostnaderna för denna filial framgår av utsädesföreningens utredning, att detta under uuvarande förhållanden skulle erfordra ett årligt anslag av minst 14,000 kronor samt ett engångsanslag på minst 2,500 kronor. Undertecknade, som äro livligt övertygade om denna filials stora betydelse i denna trakt även i något enklare form, vilja i konsekvens med vad Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition föreslagit rörande de sju nu redan arbetande filialerna endast begära ett årligt bidrag av 8,700 kronor samt till engångskostnaden en ökning från 1,500 till 2,000 kronor.

På grund av vad vi här anfört få vi vördsamt hemställa,

att riksdagen ville, för inrättande av en filial av Sveriges utsädesförening inom södra Kalmar län för

år 1919, anvisa ett belopp av 2,000 kronor och för uppehållande av verksamheten vid denna filial 8,700 kronor eller tillhopa 10,700 kronor.

Stockholm den 20 januari 1919.

David Norman. Pehr Aug. Andersson. Sig. A. Carlsson.
Axel Bökelund. Joh. G. Svensson. Karl Kahlström.
Axel E. Lindvall.

Avskrift.

Bilaga 1.

Till förvaltningsutskottet i Kalmar läns södra hushållningssällskap.

Då Kalmar läns södra hushållningssällskap i dessa dagar med anledning av en från flera ledamöter ingiven motion beslutat hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående eventuellt upprättande inom länet av en filial till Sveriges utsädesförening, anhåller föreningen härmed att såsom ett bidrag till klargörandet av denna fråga få inkomma med en översikt av samma slag som de, vilka tidigare på åläggande av kungl. lantbruksstyrelsen från föreningens sida ingivits till likaledes av respektive hushållningssällskap begärda utredningar beträffande de nu redan arbetande filialerna i Västernorrlands, Jämtlands och Värmlands län.

De även av motionärerna berörda synpunkterna beträffande dylika filialers uppgift och vittgående betydelse för skilda landsdelars jordbruk torde nu ej behöva vidare utläggning, sedan de av vederbörande myndigheter och riksdag rönt ett erkännande, som resulterat i en organisation, vilken till det svenska växtförädlingsarbetets förfogande ställt sju filialer, fördelade över hela landet ända upp till Norrbottens län. Snarast gäller det nu att se till, huruvida verkligen ett behov föreligger av ytterligare någon filial och om i sådan händelse just Kalmar län kan anses stå närmast att tilldelas en sådan.

Med tre grenstationer i Norrland, varav en på jämtländska höglandet, två i Svealand i respektive Mälare- och Vänernsbäckenen samt en i vartdera av övre Götalands två förnämsta produktionscentra kan arbetsnätet onekligen synas vara ganska fullständigt och ändamålsenligt fördelat. Häråt har föreningen också själv i sina utredningar givit tacksamt erkännande. När det nu efteråt gällt att draga konsekvenserna av denna organisation och söka enhetligt ordna arbetet för hela landet, har det dock visat sig, att den visserligen ej förbisedda men underskattade lucka, som omfattar det torra sydöstra kustlandet med Öland och Gottland, i själva verket gjort sig oväntat starkt gällande och uppställt oförutsedda hinder för till-

godoseendet av dessa landsdelars berättigade krav på andel i utsädesföreningens arbete.

Belägenheten avsides från de stora stråkvägarna och de även under normala förhållanden särdeles tidsödande förbindelserna försvåra helt naturligt för oss såväl utläggandet av lokala försök som insyning av stamförökningar med mera dylikt inom dessa landsdelar, då det för föreningen gäller att på mest effektiva sätt tillgodogöra den korta tidsfrist och de begränsade arbetskrafter, som kunna avses för dessa säsongarbeten inom hela landet. Under sådana förhållanden ser föreningen sig sålunda nödsakad att tillsvidare hårt begränsa de åtgärder av nämnda slag, som eljest just i dessa landsdelar kunnat bli särdeles lärerika och även för dessas egen del äro av behovet synnerligen starkt påkallade. Redan av vad vi hittills varit i tillfälle att på ort och ställe iakttaga framgår nämligen tydligt, att växtodlingen inom detta distrikt gått mer än önskligt oberörd av senare tiders framsteg och sålunda särskilt i fråga om det betydelsefulla valet av sorter står långt tillbaka och för varje år går miste om avsevärda möjligheter till ökad avkastning.

Detta redan i och för sig beklagliga missförhållande påkallar så mycket större uppmärksamhet, som det här gäller ett område och en produktion av vida större betydelse för hela landets ekonomi än man i allmänhet tänker sig. Kalmar län omfattar nämligen av åker och annan odlad jord 189,884 hektar och intar därmed sjätte rummet bland rikets län, överträffat endast av Malmöhus, Skaraborgs, Östergötlands, Kristianstads och Värmlands län. Det distrikt, som nu närmast avses, innefattar emellertid även Gottland med dess 74,601 hektar odlad jord och rycker därmed upp till det tredje i ordningen. Även beträffade skördens värde i medeltal innehar länet och distriktet enligt den nyaste statistiken en så hög plats som den femte.

Jämväl beträffande de olika sädesslagens odlingsareal och produktion intaga dessa landsdelar i några fall en ganska framskjuten ställning. Då höstrågen för hela riket räknat upptager 9.6 procent av åkerjorden och för Götaland 12.0 procent, beväxas av densamma ej mindre än 19.2 procent av åkern i Kalmar läns södra och 16.4 procent i dess norra del under det att blott ett enda län i riket, Blekinge, når högre eller till 21.6 procent. Av hela landets höstrågsareal återigen motsvarar detta för Kalmar län ensamt 9.7 procent, varför således en eventuell och nära liggande förbättring redan av denna odlingsgren inom länet skulle betyda mycket för det hela.

På Gottland står däremot detta sädesslag mera tillbaka, under det att i stället höstvetet där nått en framskjuten ställning eller för Gottlands vidkommande andra rummet, närmast Malmöhus, med 5 procent om man räknar efter andelen i länets åkerareal. Av hela landets vetearealer utgör detta dock blott 3.1 procent. Södra Kalmar län stannar visserligen under nuvarande förhållanden ansenligt efter, men om vi betänka, att t. ex. på södra Öland och även delvis på motsvarande kustremsa å fastlandet utsädesföreningens försök och erhållna meddelanden påvisat lika goda förutsättningar för höstveteodling — ej minst av de mest givande men ömtåligare sorterna — som i Skånes allra mest gynnade delar, må man med skäl påräkna vittgående resultat av ett på dessa landsdelar särskilt inriktat försöks- och förädlingsarbete med vete.

Detta bekräftas ytterligare av den framstående rol, som tvåradskornet spelar för just dessa samma nejder, ej minst Gottland, vilket som bekant beträffande detta

sädesslag kommer allra främst med avseende på andelen i den odlade jorden inom länet, 18.0 procent, och närmast efter Malmöhus län i fråga om andelen i hela landets kornareal. Siffran är då 8.1 procent mot 18.7 procent för Malmöhus. Södra Kalmar län kommer emellertid omedelbart efter med 7.0 procent, återigen tack vare de nyss nämnda trakternas ovanligt goda förutsättningar.

Ett annat, mycket talande bevis för samma sak lämnar slutligen den synnerligen framgångsrika fröodling, även av modernaste och mest krävande slag, som på senaste åren kunnat konstateras i dessa samma trakter och som säkerligen är mäktig av en storartad framtida utveckling.

Redan det nu anförda torde vara tillräckligt för att påvisa de tacksamma och ekonomiskt betydelsefulla uppgifter, som här föreligga för en målmedveten och sakkunnigt ordnad försöks- och förädlingsverksamhet, och de vittgående produktionsmöjligheter, som därmed skulle öppnas för landsdelar, vilka hittills fått ligga alltför oberörda av de mäktiga framsteg den svenska växtodlingen i övrigt under senare årtionden undergått.

Härvid måste emellertid också ihågkommas, att just nu ifrågavarande landsdelar intaga en lika säregen och från angränsande landskap i jordmån och klimat avvikande ställning, som den vi nyligen haft anledning framhålla för respektive Jämtlands och Värmlands län och som då även befunnits fullväl motivera en för dessa särskilt avsedd gren av utsädesföreningens arbete, förlagd till en självständig filial inom vardera området.

Sålunda bilda som bekant Gottland, Öland och fastlandets kustremsa utmed Kalmar sund tillhoppa ett kambriskt-siluriskt område med ensartad kalkrik jordmån och därmed synnerligen goda förutsättningar för produktion av alla slag.

Ständigt framhållen är också dessa landsdelars kända regnfattigdom och med torkan sammanhängande egendomliga växtbetingelser. Härom giva redan medeltalen för den *årliga* nederbörden en antydning, då vi finna dessa för Kalmar län och Gottland utgöra respektive 491 och 452 mm. men för Östergötland 519, Jönköpings län 601, Kronobergs 585, Blekinge 529 och Kristianstads län 600 mm. Vida närmare komma vi dock dessa förhållanden, om vi här sammanställa motsvarande tal för bestämda orter inom och i närheten av området och därvid ej nöja oss med årsmedeltalen utan framför allt fästa oss vid medeltalen för de huvudsakligen avgörande månaderna maj och juni:

Normaltalen för nederbörd vid en del av meteorologiska centralanstaltens
observationsorter i södra Sverige.

Kustorter	Medeltal i mm.			Inlandsorter	Medeltal i mm.		
	hela året	maj	juni		hela året	maj	juni
Nyköping	555.8	43.3	45.0	Örebro	567.3	46.6	55.6
Linköping	519.3	39.6	51.0	Askersund	642.3	50.4	60.3
Västervik	506.2	38.5	46.4	Skara	553.4	46.1	57.9
Visby	483.0	27.4	31.4	Vänernborg	736.3	53.1	57.4
Kalmar	375.1	33.0	37.1	Ulricehamn	—	58.2	63.2
Borgholm	—	30.6	40.4	Jönköping	439.1	39.8	50.7
Karlshamn	503.7	33.0	43.4	Växjö	581.9	44.3	53.6
Kristianstad	510.4	37.1	42.9				
I medeltal mm.	493.4	35.3	42.2		595.7	48.4	57.0

Enligt denna sammanställning uppgå nämligen skiljaktigheterna i årsnederbörden mellan de angivna inlands- och kustorterna till mer än 100 mm. till de senares nackdel, liksom undermålet i nederbörds-mängderna för maj och juni stiga till resp. c:a 13 och 15 mm. eller omkring fjärdedelen av de högre talen. Ja, om man bryter ut Kalmar, Borgholm och Visby för sig, kommer man ej högre än till resp. 30.3 och 36.3 mm. nederbörd för de nämnda månaderna, vartill i vårt land finnes ett motstycke endast i översta Norrland.

Dessa siffror skulle lätt kunna ingiva den föreställningen, att utsikterna för en framgångsrik och lönande växtodling i dessa landsdelar vore ganska små. Att så dock icke är förhållandet, hava vi redan sett, och detta bestyrkes än vidare av de erkänt framstående kvaliteter som uppnås med såväl vithavre- som kornodlingen i fastlandsbältet och med den senare på Gottland. Vad det nu närmast gäller är tydligtvis blott att genom försök på platsen utleta eller än bättre under dessa samma ensidiga naturförhållanden genom förädling uppdraga för här rådande växtbetingelser särskilt passande sorter av de olika kulturväxterna. Givetvis är detta en uppgift, som utsädesföreningen med beredvillighet skulle åtaga sig, om de härför nödiga medlen och arbetsmöjligheterna kunde ställas till hennes förfogande, såsom vid upprättandet av de nyare filialerna skett.

Den kostnadsberäkning, som legat till grund för de senast lämnade statsanslagen till föreningens filialer, förskriver sig emellertid från år 1915, och om de 8,000 kronor, som då befunnits tillräckliga för den årliga driften av en dylik anstalt, redan vid det sista avgörandet av detta slag, vid uppgörandet av statsverkspropositionen till 1918 års riksdag, voro att betrakta som synnerligen knappt tillräckliga, måste de givetvis i närvarande stund betecknas såsom avgjort otillräckliga. En kompetent föreståndare, som då kunde anställas mot en lön av 3,500 kronor per år, fås nu ej under 5,500 kronor, och de övriga driftskostnaderna, som då begränsades till 4,500 kronor, kräva nu nödvändigtvis det dubbla, om ej sådana inskränkningar skulle framtvängas, att resultatet av det hela därmed äventyrades — ett hot

som i närvarande stund hänger över de redan arbetande filialerna. Till en ny filial av utsädesföreningen för Kalmar län med Gottland skulle således erfordras ett nytt statsanslag av minst 14,000 kronor per år att läggas till det förut på filialernas konto utgående årsanslaget av 56,000 kronor. På samma sätt skulle det till uppsättningen utgående engångsanslaget behöva höjas från 1,500 till minst 2,500 kronor.

Arbetsplanen för denna filial kunde ej bliva någon annan än den vid de redan befintliga tillämpade och har för övrigt redan från några sidor berörts i det föregående. Tydligtvis finge den självständiga förädlingen för det egendomliga arbetsområdet här en mycket framskjuten plats, liksom mycken uppmärksamhet komme att ägnas åt ett väckande och handledande arbete bland lantmännen samt främjandet av stamodlingar i största möjliga utsträckning. Självfallet är för övrigt, att det på produktionsmöjligheter rika och med Öland i så mycket överensstämmande Gottland skulle falla inom arbetsområdet och genom fasta parallella försök och förädling ses om möjligt lika mycket till godo som Kalmar län. Då utläggningen av något speciellt försök på Gotland, utförandet av någon inspektion o. d. hittills tagit en man nära nog en vecka från huvudstationen, har hittills ej mycket kunnat göras för denna landsända. Häri komme nu dock en väsentlig ändring att ske i och med ett självständigt filialarbete på östkusten.

Lyckligt hade varit, om redan nu anvisning kunnat lämnas på lämplig plats för filialens förläggning jämte garanti för tillhandahållande av nödig försöksjord och arbetslokaler med lada och loge, enär riksdagen ställt sådan som villkor för de senaste anslagens beviljande. Erfarenheten från dessa fall har emellertid visat, att, om blott vederbörande hushållningssällskap velat påtaga sig garanti för att dessa villkor med dess tillhjälp skola fyllas, det ej mött stora svårigheter att få saken ordnad, i nödfall på någon enskild egendom mot hyresbidrag från sällskapet. Åstadkommandet av en sådan anordning genom hushållningssällskapets välvilliga åtagande torde sålunda kunna uppställas som villkor för eventuellt statsbidrags utbetalande. Upplysningsvis må anföras, att sällskapen i Jämtlands och Skaraborgs län fullgjort byggnadsskyldigheten på egen grund, i Värmlands län genom beviljandet av räntefritt lån till enskild egendom samt i Västernorrlands och Östergötlands län genom beviljandet av 500 kronor i årligt hyresbidrag då föreningen själv träffat avtal med enskilde. Liknande utvägar torde ej saknas inom Kalmar län, där för övrigt lämplig kronoegendom även torde finnas för handen.

Skulle hushållningssällskapet finnas villigt åtaga sig dessa förpliktelser och för övrigt lämna det bistånd med råd och anvisningar som kan påkallas, är utsädesföreningen sålunda villig att, så snart därtill erforderliga anslag ställts till förfo-gande, anlägga och bedriva en filial av sin verksamhet inom Kalmar län med Gottland.

Trollenäs den 11 januari 1919.

För Sveriges utsädesförening.

NILS TROLLE,
ordförande.

N. Hjalmar Nilsson.

Avskriftens riktighet vidimeras:

Hernfrid Witte,
Svalöv.

Harry Christoffersson,
Svalöv.